

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาของการเกษตรแบบยั่งยืนของชาวดินในบ้านหนองน่าน ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการทำการเกษตรแบบพอเพียงของชาวดินในอุทยานแห่งชาติคอกกูด
2. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะการพัฒนาของชาวดิน ในการทำการเกษตร
การวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านหนองน่าน

บ้านหนองน่านตั้งอยู่หมู่ที่ 12 ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน แบ่งเป็น 3 หย่อมบ้าน ประกอบด้วยหย่อมบ้านหนองน่าน หย่อมบ้านป่าบาง หย่อมบ้านภูเขิน จำนวนครัวเรือน 62 ครัวเรือน 126 ครอบครัว รวมทั้งสิ้น 440 คน มีนายบุญ ใจปิง เป็นผู้ใหญ่บ้าน

2. ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านหนองน่าน

2.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ชาวดินที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 37.10 ชาวดินส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา มีถึงร้อยละ 62.90 รองลงมามีการศึกษาดำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 32.26 ชาวดินส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่เป็นหลัก มีถึงร้อยละ 91.94 รองลงมาคือรับจ้าง ร้อยละ 4.84 โดยจะมีนายหน้ามารับที่หมู่บ้านเพื่อไปทำงานต่างจังหวัด เช่น พิษณุโลก ลำพูน เพชรบูรณ์ เป็นต้น บางคนอยู่ทำงานทั้งปีหรือเป็นเดือน อาชีพหาของป่า ร้อยละ 3.22 เช่น เห็ด หน่อไม้ มะพร้าว น้ำผึ้ง ของป่าที่หามาได้ในบางครั้งก็จะนำมาจำหน่ายตลาดทางแยกเข้าหมู่บ้านซึ่งก็ไม่มากมายมีเพียงเล็กน้อย ส่วนสัตว์ป่าที่ล่ามาได้จะนำมาแบ่งกันภายในหมู่บ้าน จำนวน

สมาชิกในหลังคาเรือนส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ด้วยกัน 6-10 คน ต่อหลังคาเรือน ร้อยละ 61.29 โดยอยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวลีถิ่นเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร ส่วนใหญ่จะบริโภคข้าวเหนียวและผักต่าง ๆ เป็นประจำทุกหลังคาเรือน มี 100 % เต็ม ส่วนข้าวเจ้าชาวลีถิ่นจะไม่บริโภคเลย

2.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ด้านรายได้ รายได้จากการรับจ้างของชาวลีถิ่นต่อหลังคาเรือนส่วนใหญ่จะมีรายได้จากการรับจ้าง ระหว่าง 1-5,000 บาท ต่อปี ร้อยละ 54.84 รองลงมาได้จากการรับจ้าง ตั้งแต่ 10,001 ขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 4.84 และชาวลีถิ่นที่ไม่มีรายได้จากการรับจ้างมีถึงร้อยละ 14.52 รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ในแต่ละหลังคาเรือนของชาวลีถิ่นส่วนใหญ่จะไม่ได้เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อขายแต่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีกินดอกแดง สัตว์เลี้ยงที่ใช้ประกอบพิธีก็คือ ไก่หรือหมู เมื่อเสร็จพิธีกรรมก็จะนำสัตว์เหล่านั้นมาบริโภคต่อ ชาวลีถิ่นที่ไม่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์จึงมีมากถึง ร้อยละ 66.13 ส่วนชาวลีถิ่นที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 3.23

ด้านรายจ่าย รายจ่ายเกี่ยวกับค่าอาหารของชาวลีถิ่นในแต่ละหลังคาเรือนต่อปีส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 2,001-4,000 บาท ร้อยละ 53.22 เพราะชาวลีถิ่นไม่ได้ซื้ออาหารเพื่อบริโภคแต่นำอาหารที่ได้จากการเพาะปลูกไว้ เช่น บวบ แตงกวา ฟักทอง หรือผักต่าง ๆ และบางครั้งก็หาของป่าเพื่อนำมาทำอาหารบริโภค ทำให้รายจ่ายเกี่ยวกับค่าอาหารมีไม่มากในแต่ละปี รายจ่ายเกี่ยวกับค่าอาหารตั้งแต่ 8,000-10,001 บาทขึ้นไปอยู่ในระดับเดียวกันคือมีเพียงร้อยละ 3.23 เท่ากัน รายจ่ายเกี่ยวกับการใช้ค้ำเงินกู้ของชาวลีถิ่นในแต่ละหลังคาเรือนต่อปีส่วนใหญ่ชาวลีถิ่นในบ้นหนองน่านจะไม่มีเงินกู้จึงไม่มีรายจ่ายเกี่ยวกับการใช้ค้ำเงินกู้ ชาวลีถิ่นที่ไม่มีรายจ่ายเกี่ยวกับการใช้ค้ำเงินกู้ มีร้อยละ 77.41 ส่วนชาวลีถิ่นที่รายจ่ายเกี่ยวกับการใช้ค้ำเงินกู้มากที่สุดระหว่าง 8,001-10,000 บาทมีเพียงร้อยละ 6.45 เท่านั้น รายจ่ายเกี่ยวกับค่ายาสูบของชาวลีถิ่นในแต่ละหลังคาเรือนต่อปีจะอยู่ระหว่าง 1-200 บาท มีร้อยละ 45.16 ตั้งแต่ 400-601 บาทขึ้นไปอยู่ในระดับเดียวกันคือมีเพียง 4.84 เท่ากัน ส่วนชาวลีถิ่นที่ไม่มีรายจ่ายค่ายาสูบ มีร้อยละ 11.29

ด้านเงินออม ชาวลีถิ่นส่วนใหญ่มีฐานะยากจนในหนึ่งปีจะไม่เงินเก็บเพื่อฝากธนาคารมีถึงร้อยละ 93.55 ส่วนชาวลีถิ่นที่มีเงินฝากธนาคารระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อปี มีร้อยละ 4.84 และตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไปมีเพียง 1.61 เท่านั้น ส่วนเงินเก็บไว้ใช้ในบ้านของชาวลีถิ่นในแต่ละหลังคาเรือนมีเงินเก็บไว้ใช้ในบ้านต่อสูงสุด 501-1,000 บาท มีร้อยละ 27.42 และชาวลีถิ่นที่ไม่มีเงินเก็บไว้ใช้ในบ้านเลยมี ร้อยละ 6.45

3. ลักษณะการทำการเกษตรแบบยังชีพของชาวจีน

จำนวนผู้ใช้แรงงานในหลังคาเรือนของชาวจีนส่วนใหญ่มีผู้ใช้แรงงาน 1-2 คน ต่อหลังคาเรือน มีร้อยละ 35.48 รองลงมา 3-4 คน มีร้อยละ 33.87 พื้นที่ที่ชาวจีนใช้ทำการเกษตรส่วนใหญ่ใช้ทำไร่ข้าว ถึงร้อยละ 93.55 ส่วนพืชผักสวนครัวจะปลูกแซมไร่ข้าว ชาวจีนที่ไม่มีพื้นที่ในการทำการเกษตร มีร้อยละ 6.45 จำนวนผลผลิตจากการทำไร่ข้าวต่อปีได้ผลผลิต 51-100 ถึงมีร้อยละ 59.68 ไม่มีผลผลิตเลยเนื่องจากไม่มีพื้นที่ในการทำการเกษตร ร้อยละ 6.45 ผลผลิตจากข้าวที่ได้ชาวจีนจะต้องนำมาบริโภคตลอดทั้งปี จำนวนผลผลิตที่ปลูกแซมไร่ข้าว เช่น ข้าวโพดส่วนใหญ่จำนวนผลผลิตที่ได้ต่อปี จำนวน 1-10 ถึง มีร้อยละ 90.32 จำนวนผลผลิตเผือกที่ได้ส่วนใหญ่ต่อปี จำนวน 31 กิโลกรัมขึ้นไป มีร้อยละ 48.39 จำนวนผลผลิตมันที่ได้ต่อปีส่วนใหญ่ จำนวน 31 กิโลกรัมขึ้นไป ร้อยละ 37.60 จำนวนผลผลิตแตงกวาที่ได้ต่อปีส่วนใหญ่ จำนวน 11-20 กิโลกรัม ร้อยละ 40.32 จำนวนผลผลิตฟักทองที่ได้ต่อปีส่วนใหญ่ จำนวน 31 กิโลกรัมขึ้นไป ร้อยละ 46.77 จำนวนผลผลิตบวบที่ได้ต่อปีส่วนใหญ่ จำนวน 31 กิโลกรัมขึ้นไป ร้อยละ 43.55 ผลผลิตผักกาดที่ได้ต่อปีส่วนใหญ่ จำนวน 21-30 กิโลกรัม มีร้อยละ 45.16 พืชที่ชาวจีนปลูกแซมไร่ข้าวเมื่อได้ผลผลิตจะนำไปบริโภคกันในครอบครัวไม่ได้ปลูกเพื่อขาย สถานภาพการถือครองที่ดินชาวจีนส่วนใหญ่จะเข้าไปถือครองพื้นที่ในการทำการเกษตรด้วยตนเอง ส่วนใหญ่มีจำนวน 11-20 ไร่ มีร้อยละ 48.39 รูปแบบการทำการเกษตรแบบยังชีพชาวจีนส่วนใหญ่มีพื้นที่สำหรับทำไร่ข้าวจำนวน 1-5 ไร่ ต่อหลังคาเรือน จำนวนสัตว์เลี้ยงที่ชาวจีนเลี้ยงไว้ส่วนใหญ่จำนวน 11 ตัวขึ้นไปเพื่อใช้บริโภคและประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ

การทำการเกษตรของชาวจีนแต่ละเดือนในรอบปี มีดังนี้

เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์	เลือกพื้นที่ในการทำการเกษตร
เดือนมีนาคม	ฟันไร่ แ้วถาง เผาไร่
เดือนเมษายน	เก็บเศษไม้ เผาไร่ครั้งที่ 2
เดือนพฤษภาคม	ปลูกข้าวไร่
เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม	กำจัดวัชพืช
เดือนสิงหาคม	เก็บเกี่ยวพืชผสม
เดือนกันยายน-ตุลาคม	เก็บเกี่ยวข้าวเบา
เดือนพฤศจิกายน	เก็บเกี่ยวข้าวหนัก นวดข้าว
เดือนธันวาคม	ขนข้าวที่นวดเสร็จกลับหมู่บ้าน

4. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการทำการเกษตรแบบยั่งยืนและแนวทางในการพัฒนา

ปัญหาที่พบในการทำการเกษตรของชาวจีนสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการถือครองที่ดินซึ่งชาวจีนจะเข้าไปครอบครองด้วยตนเองซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าสงวนและเขตอุทยานแห่งชาติ
2. พื้นที่ในการทำการเกษตรมีจำกัด เพราะเป็นพื้นที่เขตป่าสงวนและเขตอุทยานแห่งชาติ
3. สัตว์ป่าบุกรุกทำลายพืชไร่เนื่องจากไม่มีการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัด
4. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เพราะดินส่วนใหญ่เป็นหิน

อภิปรายผล

1. ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านหนองน่าน บ้านหนองน่านมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 62 ครัวเรือน 126 ครอบครัว รวมทั้งสิ้น 440 คน มีนายบุญ ใจปิง เป็นผู้ใหญ่บ้าน
2. ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านหนองน่าน จากการศึกษาชาวจีนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 37.10 ชาวจีนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา มีถึงร้อยละ 62.90 ชาวจีนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือทำไร่ มีถึงร้อยละ 91.94 จำนวนสมาชิกในแต่ละหลังคาเรือนจะอาศัยอยู่ร่วมกัน 6-10 คนต่อหลังคาเรือน มีถึงร้อยละ 61.29 การบริโภคอาหารของชาวจีนส่วนใหญ่จะบริโภคข้าวเหนียวและผักต่าง ๆ เป็นประจำทุกหลังคาเรือนคิดเป็น 100 % เต็ม ส่วนรายได้ของชาวจีนที่ได้จากการรับจ้างส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 1,000-5,000 บาทต่อปี มีร้อยละ 54.84 ส่วนรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ชาวจีนจะไม่ได้เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อขายแต่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ชาวจีนที่ไม่มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ มีถึงร้อยละ 66.13 ส่วนรายจ่ายเกี่ยวกับค่าอาหารของชาวจีนในแต่ละหลังคาเรือนต่อปีจะอยู่ระหว่าง 2,001-4,000 บาท มีร้อยละ 53.22 เพราะชาวจีนส่วนใหญ่ไม่ได้ซื้ออาหารมาบริโภคแต่จะนำผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกไว้มาบริโภค เช่น บวบ ผักกาด แดงกวา ฟักทอง เป็นต้น และบางครั้งก็หาของป่ามาบริโภค รายจ่ายเกี่ยวกับการใช้คินเงินกู้ของชาวจีนต่อปีส่วนใหญ่ชาวจีนในบ้านหนองน่านจะไม่มีเงินกู้จึงไม่มีรายจ่ายเกี่ยวกับการใช้คินเงินกู้ มีถึงร้อยละ 77.41 รายจ่ายเกี่ยวกับค่ายาสูบของชาวจีนแต่ละหลังคาเรือนต่อปีจะอยู่ระหว่าง 1-200 บาท มีร้อยละ 45.16

ส่วนเงินออม ชาวถิ่นส่วนใหญ่มีฐานะยากจนจึงไม่มีเงินเก็บฝากธนาคาร มีถึงร้อยละ 93.55 ส่วนเงินเก็บไว้ใช้จ่ายในบ้านแต่ละหลังคาเรือนจะมีเงินเก็บสูงสุด 501-1,000 บาท

3. ลักษณะการทำการเกษตรแบบยังชีพของชาวถิ่น

จำนวนผู้ใช้แรงงานในหลังคาเรือนของชาวถิ่นส่วนใหญ่มีผู้ใช้แรงงาน 1-2 คนต่อหลังคาเรือน มีร้อยละ 35.48 รองลงมา 3-4 คน มีร้อยละ 33.87 พื้นที่การเกษตรของชาวถิ่นส่วนใหญ่ใช้ทำไร่ข้าว มีถึงร้อยละ 93.55 ผลผลิตจากการทำไร่ข้าวต่อปีส่วนใหญ่จะได้ผลผลิต 50-100 ถัง มีร้อยละ 59.68 รองลงมาได้ผลผลิต 1-50 ถัง มีร้อยละ 33.87 ซึ่งผลผลิตที่ได้ ชาวถิ่นจะต้องใช้บริโภคตลอดทั้งปีในบางปีผลผลิตที่ได้ก็ไม่เพียงพอกับการบริโภค จำนวนผลผลิตที่ปลูกแซมไร่ข้าวต่อปี เช่น ข้าวโพดส่วนใหญ่จะได้ผลผลิตจำนวน 1-10 ถัง มีถึง ร้อยละ 90.32 เพื่อส่วนใหญ่จะได้ผลผลิตจำนวน 31 กิโลกรัมขึ้นไป รองลงมาได้ผลผลิตจำนวน 11-20 กิโลกรัม มันส่วนใหญ่จะได้ผลผลิตจำนวน 31 กิโลกรัมขึ้นไป รองลงมาได้ ผลผลิตจำนวน 11-20 กิโลกรัม แตงกวาส่วนใหญ่จะได้ผลผลิตจำนวน 11-20 กิโลกรัม รองลงมาได้ผลผลิตจำนวน 21-30 กิโลกรัม พริกทองส่วนใหญ่จะได้ผลผลิตจำนวน 11-20 กิโลกรัม รองลงมาได้ผลผลิตจำนวน 21-30 กิโลกรัม บวบส่วนใหญ่จะได้ผลผลิตจำนวน 31 กิโลกรัมขึ้นไป รองลงมาได้ผลผลิตจำนวน 21-30 กิโลกรัม ผักกาดส่วนใหญ่จะได้ผลผลิตจำนวน 21-30 กิโลกรัม รองลงมาได้ผลผลิตจำนวน 31 กิโลกรัมขึ้นไป พืชที่ปลูกแซมไร่ข้าวชาวถิ่นจะนำไปบริโภคกันในครอบครัวไม่ได้ปลูกเพื่อขาย สถานภาพการถือครองที่ดินของชาวถิ่นส่วนใหญ่จะเช่าครอบครองที่ดินด้วยตนเองส่วนใหญ่จะเช่าครอบครองหลังคาเรือนละ 11-20 ไร่ ชาวถิ่นส่วนใหญ่มีพื้นที่สำหรับทำไร่ข้าวจำนวน 1-5 ไร่ต่อหลังคาเรือน จำนวนสัตว์เลี้ยงส่วนใหญ่ชาวถิ่นจะเลี้ยงไว้จำนวน 11 ตัวขึ้นไปต่อหลังคาเรือนเพื่อใช้บริโภคและประกอบพิธีกรรม

4. ปัญหา ในการทำการเกษตรแบบยังชีพและแนวทางในการพัฒนา ปัญหาของชาวถิ่นในการทำการเกษตรส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาในเรื่องการถือครองที่ดินเพื่อใช้ในการทำการเกษตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าสงวนและเขตอุทยานแห่งชาติ ชาวถิ่นไม่มีกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินเหล่านั้น และในปัจจุบันทางอุทยานฯ ห้ามเข้าไปบุกรุกแผ้วถาง ทำให้ชาวถิ่นไม่มีพื้นที่ที่จะหมุนเวียนทำการเกษตรในปีต่อ ๆ ไป ปัญหาของสัตว์ป่าที่บุกรุกทำลายพืชไร่เพราะชาวถิ่นไม่ใช่สารเคมีในการทำการเกษตรทำให้พืชไร่ที่ปลูกไว้ได้รับความเสียหายและผลผลิตลดลงไม่เพียงพอต่อการบริโภค ปัญหาสภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เพราะสภาพดินที่ชาวถิ่นใช้ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นหินทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่ดี และในปัจจุบันชาวถิ่นต้องการพื้นที่ในการทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้น และต้องการพื้นที่ ๆ มีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าเดิม

จากสภาพความเป็นอยู่ของชาวลึนซึ่งค่อนข้างยากจนแต่ชาวลึนมีศักยภาพในการทำการเกษตรแบบยังชีพได้เป็นเวลายาวนานจวบจนถึงปัจจุบัน โดยอาศัยธรรมชาติและประเพณีความเชื่อต่าง ๆ ในการทำการเกษตรซึ่งผลผลิตที่ได้ในบางครั้งอาจจะไม่เพียงพอต่อความต้องการแต่ชาวลึนก็มีอาชีพรองคือการรับจ้างและหาของป่า ความเป็นอยู่ที่ไม่ได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ รวมถึงการทำการเกษตรโดยไม่ใช้สารเคมี ซึ่งจะก่อให้เกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อม และสารเคมีเหล่านี้อาจตกค้างอยู่ในดินและละลายปนอยู่ในน้ำ ตกค้างอยู่ในพืชที่ใช้เป็นอาหารอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตเมื่อบริโภคอาหารเหล่านี้ จึงทำให้ชาวลึนสามารถยังชีพอยู่ได้จวบจนถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะและแนวทางในพัฒนาการทำการเกษตรแบบยังชีพ

1. การทำการเกษตรแบบยังชีพของชาวลึนควรได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการ โดยการจัดสรรพื้นที่ที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์และเพียงพอต่อการทำการเกษตรให้กับชาวลึนในแต่ละหลังคาเรือน
2. ควรให้ความรู้และความช่วยเหลือในด้านการกำจัดศัตรูพืช
3. ควรแจกเมล็ดพันธุ์ที่แตกต่างไปจากที่ชาวลึนเพาะปลูกเพื่อจะได้หมุนเวียนในการใช้ปลูกแซมไร่ข้าวเพื่อนำไปบริโภค
4. ให้ความรู้และความเข้าใจในการทำการเกษตรให้ยั่งยืนและได้ผลผลิตที่มากขึ้นกว่าเดิม
5. ควรให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิตในการทำการเกษตร
6. ควรมีการศึกษาถึงการทำการเกษตรว่ามีความสอดคล้องกับการมีรายได้ รวมถึงการทำการเกษตรลักษณะใดจึงจะมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่มากที่สุด
7. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปศึกษาศักยภาพและปัญหาในการทำการเกษตรแบบพอยังชีพของชาวลึนเพื่อทราบถึงความต้องการและปัญหาต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพของชาวลึนที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ หลาย ๆ แห่ง
2. ควรศึกษารูปแบบแนวทางการพัฒนาสำหรับชาวลึนให้เหมาะสมกับศักยภาพที่มีอยู่